

Úvodem ke čtvrtému číslu

Modernizace - to je shrnující označení těch politických, společenských, hospodářských a hlavně kulturních a civilizačních procesů, které už poměrně delší dobu spojují badatelské a interpretační zájmy zejména sociologů, ekonomů a historiků. V těchto oborech je modernizace považována za specifickou formu cílevědomých a orientovaných změn v minulosti a proměn přítomnosti, které probíhají v sociálních institucích a jejichž nejzřetelnější projevy jsou viděny v procesech byrokratizace, urbanizace, demokratizace, sociální mobility, technické i společenské racionalizace, ale také v růstu blahobytu, politické participace a vzdělanosti. Jedním ze všeobecně akceptovaných měřítek pro jejich posuzování se pak stává mezinárodní srovnávání růstu hrubého národního produktu jednotlivých státních útvarů, zemí či regionů.

Komplexní podobě této problematiky, které byla u nás zatím sledována spíše jen ve svých jednotlivých konkrétních formách a podobách než ve své systémové povaze - výjimkou, která zde může potvrdit pravidlo, je stať J. Musila z prvního letošního čísla našeho časopisu, nazvaná "Česká a slovenská společnost", kde je analýza rozdílného průběhu modernizačních procesů v českých zemích a na Slovensku využita pro ukázání rozdílnosti obou národních společností i jejich vzájemné "esenciální" samostatnosti - je věnována úvodní stať tohoto čísla Sociologického časopisu. Je nadepsána "Problémy modernizace a transformační proces" a Karel Müller se v ní pokouší o analýzu možností využívání aktuálních poznatků současné západní diskuse o problémech modernizace pro ocenění ekonomických, politických i sociálních transformací v nových demokraciích střední a východní Evropy.

V širším kontextu se tématu modernizace dotýkají také dvě následující stati. Brněnská přednáška sociálního historika Françoise Dubeta "Stát, národ, společnost: francouzský příklad" je věnována analýze vzniku a krize francouzského modelu národnostního státu. Integrativní i racionalizační funkce tohoto státu pak způsobují, že sice může být vnímán jako výraz univerzální modernity, že je ale současně vystavován jednoznačně krizotvorným tlakům nacionalismu a současně i nadnárodní masové kultury.

Třetí stať "Společenská smlouva - legitimující předpoklad moderních sociálních řádů" Jiřího Přibáně je možné do jisté míry číst také v této perspektivě modernizace jakožto sekularizace a racionalizace vztahů mezi legalitou a legitimitou.

Poslední letošní číslo Sociologického časopisu nebylo koncipováno monotematicky, což už ostatně ukazuje jen velice volná souvislost zmíněných prvních tří materiálů čísla. Na konci roku je totiž třeba také trochu "vyčistit stůl", protože by nás postihlo nebezpečí morálního i intelektuálního zastarávání materiálů, které jsou sice dobré a zajímavé a zároveň se jen velice obtížně dají zařadit do tematicky integrovanějších celků. Do této skupiny textů patří zejména obsažná a pedagogicky dobře využitelná přehledová stať Jiřího Šubrta "K vývoji názorů na

problém času v sociologii". Obě zprávy ze sociologických výzkumů: "Volby a okresy. Rozdíly v postojích k politickým stranám mezi okresy a jejich souvislosti s některými sociálními charakteristikami" autorů Miroslava Gregora a Libora Cahy a "Hudba jako šance" Elišky Novotné mohou být zajímavými podněty k diskusi. Poslední číslo letošního ročníku Sociologického časopisu přináší jako obvykle recenze, anotace a rubriku zpráv a informací.

Miloš Havelka

JAK JSTE SPOKOJEN S RECENTNÍMI ZMĚNAMI V SOCIÁLNÍ STRATIFIKACI POPULACE V INDUSTRIÁLNÍM REGIONU?